

COLECTIA POVESTIRI ŞTIINŢIFICO-FANTASTICE

211

PREŢUL 1 LEU

GH. ALTOV – VAL. JURAVLIOVA

BALADA STELELOR

*

G. ALTOV — V. JURAVLIOVA

Balada stelelor

★

În romîneşte de
IGOR BLOCK

Colecţia „Povestiri ştiinţifico-fantastice"
EDITATĂ
DE REVISTA
ŞTIINŢĂ ŞI TEHNICĂ

Anul IX — Nr. 211 — 1 septembrie 1963

După povestirea „Баллада о звездах"
publicată în revista sovietică
„Znanie sila" nr. 8, 9, 10/1960

Cititorii au cuvîntul

Sînt un cititor şi un colecţionar neobosit al Colecţiei. Lucrez ca sudor la cooperativa „Tehnometalica" din Bucureşti, iar în cadrul organizaţiei U.T.M., fiind propagandist şi avînd sarcina educaţiei comuniste a tinerilor mei tovarăşi de muncă, m-am străduit să popularizez interesantele lucrări apărute în Colecţie.

Interesul nostru pentru literatura ştiinţifico-fantastică se datoreşte şi numeroaselor lucrări de valoare apărute în Colecţie, printre care aş vrea să scot în relief romanele „Nebuloasa din Andromeda", „O iubire din anul 41042", „Paradoxala aventură".

Iubesc în general lucrările care tratează subiecte legate de cucerirea Cosmosului şi, trebuie să recunosc, n-am de ce să mă plîng.

Ştiind că broşurile se adresează unei mase mari de oameni ai muncii, cred că în unele cazuri nu trebuie să se insiste asupra termenilor tehnici. De asemenea, mă alătur unui alt cititor care a recomandat ca fantasticul să fie cît mai aproape de realitate.

Pe unul dintre prietenii mei l-am botezat Giulio, în amintirea unui erou din „Paradoxala aventură". Acest prieten îşi face acum serviciul militar, iar eu am grijă să procur pentru amîndoi fasciculele apărute.

PÎRVU NICOLAE

Coperta-desen: VICTOR WEGEMANN
Desene: CORNELIU BÎRSAN

G. ALTOV — V. JURAVLIOVA

Balada stelelor

ERA PE VREMEA cînd oamenii au început să-şi croiască drum spre Lumea Stelelor. Epoca aceasta ciudată şi ameţitoare a venit pe neaşteptate, punînd cu autoritate stăpînire pe gîndurile şi pe faptele oamenilor. Chemarea Lumii Stelelor s-a dovedit a fi mai puternică decît chemarea dintotdeauna a mării. Navele ionice părăseau Pămîntul, mînate spre aştri de vîntul îmbătător al descoperirilor. În pădurile mlăştinoase de pe Venus mai pribegeau felurite expediţii, rachetele blindate căutau încă să răzbească prin viitoarea atmosferă a lui Jupiter, harta lui Saturn nu fusese încă întocmită, dar navele s-au şi avîntat spre aştri, tot mai departe şi mai departe...

ERA PE VREMEA unor mari descoperiri. Navele ajungeau la stele şi coborau pe planete. Deasupra astronauţilor ardeau sori străini. În jurul navelor pulsa o viaţă străină. Fiecare pas era un pas în Necunoscut. Navele se întorceau pe Pămînt şi cei care zburaseră le vorbeau oamenilor de flori care luminează în întuneric şi se risipesc la prima atingere, de construcţii ciclopice, acoperite cu nămol, urme ale unor civilizaţii dispărute, de lespezi de bazalt uluitor de netede în mijlocul unui haos de stînci — platforme de pornire a unor astronave necunoscute...

Multe descoperiri de seamă s-au făcut în vremea aceasta. Oamenii au izbutit să dezlege şi taine de proporţii mici, ca naşterea vieţii, şi altele de proporţii mari, ca geneza Galaxiei. Lumea Stelelor îşi dezvăluia cu dărnicie tainele...

ERA PE VREMEA unor mari isprăvi. Cosmonavele treceau prin încercări grele şi deseori îşi găseau sfîrşitul. Uneori făceau explozie motoarele ionice. Alteori se defecta la coborîre aparatajul electronic şi astronauţii rămîneau pe cine ştie ce planetă străină. Cîte o navă se apropia imprudentă de vreun astru palid care, aprinzîndu-se

deodată și împrăștiind în spații gaze incandescente, o mistuia. În ultimele minute, întreaga energie a bateriilor de descărcare era dirijată spre antenele ce trimiteau pe Pămînt salutul de adio. Nava pierea, iar ultimul ei semnal zbura ani și ani spre Pămînt, prin bezna siderală. Tentaculele veșnic în mișcare ale antenelor de pe Pămînt interceptau trista veste și atunci toți oamenii, oriunde s-ar fi aflat ei, încetau pentru cîteva momente lucrul. Pămîntul păstra un minut de reculegere...

Și din nou se avîntau navele în Lumea Stelelor, iar numărul lor sporea cu fiecare an.

ERA PE VREMEA cînd oamenii au înălțat pentru întîia oară pe numeroase planete ale altor sisteme astrale steagul roșu al Omenirii Unite. Deasupra acestui steag luminau discul galben al lui Procyon, cel vișiniu al stelei lui Kapteyn și cel albastru al lui Altair. Iar acolo unde nu puteau fi înălțate steaguri, unde atmosfera era veșnic în clocot se ridicau obeliscuri. Pe aceste monumente erau gravate numele navei care a ajuns prima la planeta respectivă și numărul anilor care s-au scurs pe Pămînt de la Marea Revoluție.

Partea întîia

PRAFUL NEGRU

> „Cititorul avizat va citi această poveste și va ridica din umeri, zicîndu-și că nu merita să-și facă atîtea emoții. Va rosti cîteva cuvinte în stare să stingă Soarele: «Ce-o fi oare deosebit în asta ?», și romanticii vor strînge din dinți și se vor da la o parte".
>
> **K. PAUSTOVSKI**

Lanskoi nu-l mai văzuse pe bătrîn de șase ani. Bătrînul îi invita adesea la el pe discipolii săi ; pe Lanskoi însă nu l-a chemat niciodată. Cu șase ani în urmă, la Gibraltar, bătrînul a terminat ultima sa lucrare — Statuia Marinarului. Lanskoi a asistat la dezvelirea ei. Bătrînul realizase o operă superbă. Nici nu putea fi altfel :

de la Michelangelo încoace, lumea n-a cunoscut un mai mare maestru.

Statuia se înălța pe nişte stînci negre, tocite de apele oceanului. Valurile se izbeau de bolovani, aruncînd în sus, la picioarele statuii, zdrențe de spumă cenuşie. Marinarul era tînăr, un adolescent. Avea privirile îndreptate spre ocean şi aştepta parcă o comandă. Vîntul îi răvăşise părul şi-i umflase cămaşa, descheiată la piept, ca pe o pînză de corabie. Se simțea că sub picioarele lui puntea corabiei s-a aplecat într-o parte, că-l aşteaptă o primejdie şi că dintr-o clipă în alta se va întîmpla ceva. Dar adolescentul rîdea. Părea că strigă oceanului : „Ia mişcă!... Dă-i drumul !... Să vedem, care pe care !"

Simțul de artist nu l-a trădat pe bătrîn. Sculptorul a ştiut să găsească tocmai acea măsură a veseliei nepăsătoare de care era nevoie. Ceva mai mult, şi adolescentul n-ar fi fost decît un bătăuş caraghios. Ceva mai puțin, şi rezultatul încleştării ar fi provocat îndoieli. Aşa însă era limpede : chiar dacă oceanul îl va birui pe adolescentul acesta, va veni altul care îi va lua locul şi va striga din nou : „Ia mişcă !... Să vedem, care pe care !"

Bătrînul s-a apropiat de Lanskoi şi, fără a-i da mîna, l-a întrebat :

— Îți place ?

Lanskoi i-a spus că statuia ar fi trebuit să fie ridicată încă puțin deasupra apei.

Bătrînul s-a uitat la el chiorîş, cu ochii lui gălbui :

— Bravo ! Eşti singurul care ai observat.

Apoi a contemplat îndelung statuia. Era o zi de arşiță, dar bătrînul se înfăşurase într-o manta lungă.

— Eşti un prost ! a exclamat el deodată, întorcîndu-şi spre Lanskoi fața osoasă de cunoscător. Azi e flux. Cel mai mare din tot cursul anului. Ai înțeles ? Asta e. Acum pleacă.

Au trecut de-atunci şase ani. Bătrînul nu-l invita pe Lanskoi şi nici nu-i scria. Lanskoi a aflat de la nişte prieteni că bătrînul se simte rău de tot. Se spunea că s-a dus să-şi trăiască zilele care i-au mai rămas pe meleagurile lui de baştină, la Genova. Şi iată că deodată Lanskoi s-a pomenit cu o telegramă : „Vino imediat". Trei ore mai tîrziu era la Genova.

Înfăşurat într-un pled, bătrînul şedea pe verandă lungit într-un jilţ. Dedesubt, marea izbea încet faleza. Pe tavanul verandei jucau pete de lumină reflectate de apele mării.

— Ia loc, spuse încet bătrînul. După cum îi era obiceiul, nu-i întinse mîna musafirului său şi nu-l întrebă nimic.

Lanskoi se aşeză pe o bancă lucrată grosolan şi nevopsită. Bătrînul spuse, contemplînd marea:

— Ţi-am văzut lucrările. Ştii să faci treabă. Iese bine.

Mestecă din buze. În ochii lui galbeni licări o luminiţă.

— Ţii minte, atunci... abia veniseşi... prima lucrare... Ai greşit socoteala, ai spart o bucată şi ai vrut s-o lipeşti... Ce ţi-am spus eu atunci?

— Mi-aţi spus, parafrazîndu-l pe Vasari: „Astfel de peticeli sînt îngăduite numai unor cîrpaci, nu bărbaţilor cu talent sau maeştrilor de seamă; foarte ruşinos şi revoltător şi merită tot oprobriul".

Bătrînul rîdea în surdină. Gîtul lui gros, cu vinele pronunţate tremura, faţa i se zbîrcise.

— N-ai uitat? E bine! Eu am memoria slabă... Cîţi ani am? Da, da, o sută şapte. În ce an m-am născut?

— După cronologia nouă...

Bătrînul izbi cu pumnul osos în braţul jilţului.

— Las-o pe asta nouă! Nu m-am obişnuit cu ea... După cea veche.

— În anul o mie nouă sute patruzeci şi cinci.

— Tu cîţi ani ai?

Lanskoi răspunse la întrebare.

— Eşti tînăr. Foarte tînăr, spuse supărat bătrînul. Basorelieful acela... cum îi zice?... în cinstea Primei expediţii în Lună... de ce l-ai făcut din piatră lunară? Ce, n-ai găsit material pe Pămînt? Umbli cu scamatorii!...

Lanskoi rămase tăcut, ştiind că e mai bine să nu ridice obiecţii.

— Scamatorii, scamatorii..., bombănea bătrînul. Am văzut proiectul unui monument în memoria astronauţilor care şi-au găsit moartea. Un postament, iar pe postament o rachetă avariată, arsă de flăcări, toată numai spărturi, cu duzele mute... Ce zici?

Lanskoi răspunse că ideea nu e tocmai reușită. Nu importă atît nava, cît cei care au zburat cu ea.

— Cred și eu! exclamă nerăbdător bătrînul. Peste vreo treizeci de ani, privind un monument de felul acestuia, oamenii au să-și zică: „Halal nave mai erau pe vremea aceea!“ și atît. Trebuie sculptat omul. Atunci el va fi și peste o mie de ani contemporan al acelora... Temeritatea nu îmbătrînește.

Bătrînul închise ochii și rămase multă vreme tăcut. Lanskoi avu impresia că doarme. Veni apoi o femeie, tot atît de bătrînă. Femeia îndreptă în tăcere pledul și ieși. Deodată bătrînul își săltă capul, îl fixă cu privirea pe Lanskoi și spuse:

— Nu mai pot să lucrez. Dar trebuie. E de făcut o operă mare. Ai auzit de expediția lui Șevțov?

— Așa, puțin, răspunse Lanskoi.

Bătrînul se aprinse din nou.

— De ce? Nu mai citești nimic? Nu vezi mai departe de pietrele tale?

Se potoli însă numaidecît:

— Bine. Ascultă. Trebuie făcută o lucrare care să înfrunte secolele. Voiam s-o fac eu, dar nu pot. Ai s-o faci tu. Te urmăresc tot timpul. Alții au nevoie de sprijin, de sfaturi. Tu însă știi să judeci și singur. De aceea te-am lăsat în pace. Dar acum te-am chemat. Ai să execuți lucrarea în locul meu. Am să apuc, negreșit, s-o văd și eu... Ascultă! În momentul de față, Șevțov lipsește. A plecat din nou spre Sirius. Mi s-a spus că legătura prin televiziune cu racheta se va mai menține cîteva zile. Ai să pleci la... cum îi zice?... Stațiunea Comunicațiilor Stelare. Am aranjat eu totul. Vei fi primit acolo. Ai să-l vezi pe Șevțov și ai să-i asculți povestea. Ai înțeles?

Lanskoi nu voia să discute în contradictoriu cu bătrînul, îl întrebă totuși, foarte precaut, dacă e neapărat nevoie să discute cu Șevțov.

— Ești încă tînăr, spuse blînd bătrînul. Ai să înțelegi asta după ce o să-ți vorbească el. Crezi că basorelieful acela al tău... acela cu Luna... e o operă sinceră? Nu. Tu ai privit înapoi, în trecut. Și ai făcut o ilustrație. Taci! Trebuie să privești înainte.

— Chiar și atunci cînd înfățișezi un eveniment din trecutul îndepărtat? întrebă Lanskoi.

— Întotdeauna! Motivul concret e numai o trambulină. Tocmai aceasta deosebește o operă mare de una pur și simplu bună. Astronauții tăi sînt niște exploratori. Cutezători, curajoși. Dar nu sînt decît niște exploratori, niște descoperitori. Tu n-ai aruncat o privire în viitor... Bătrînul dădu obosit din mînă. Bine. Trebuie să înțelegi singur asta. Stai de vorbă cu Șevțov. Vei pleca imediat. Pe urmă te întorci. Am aici astea... cum le zice?... rapoartele, o copie a jurnalului de bord, hotărîrea Consiliului pentru Explorări. M-am văzut cu Șevțov. Mi-a spus multe. E înregistrat pe cristalofon. Nu, nu, taci! Mai întîi trebuie să-l auzi singur. Așa e mai bine. Peste cîteva zile se va da publicității un comunicat detaliat. Tu însă trebuie să-l vezi personal pe Șevțov. Da, așa e mai bine. Și încă ceva... Bătrînul se aplecă înspre Lanskoi și se uită adînc în ochii lui. Acolo, pe masă, sînt sculele mele. Adu-mi-le.

Lanskoi îi aduse o cutie plată de lemn, acoperită cu lac scorojit pe alocuri. Cu degetele lui lungi și osoase, bătrînul mîngîie multă vreme capacul cutiei. Ar fi vrut s-o deschidă, dar nu se putea hotărî s-o facă.

— Uite, spuse el, îndurerat. Ia-le. Eu nu mai am nevoie de ele. Ia-le, ia-le...

Adăugă supărat:

— Sînt scule de nădejde. Pe astea noi eu nu le recunosc. Nici n-am pus mîna pe dălțile electrice. Asta e. Acuma pleacă.

Stațiunea Comunicațiilor Stelare nr. 4 se afla la Capul Nord, în Norvegia. Urlînd din motoare, reaplanul, o mașină veche cu două locuri, se tîra pe deasupra unui strat gros de nori albicioși. Pilotul conectă comanda automată și-i făcu cu ochiul lui Lanskoi: „Patruzeci de minute. O să ne cam plictisim!“ După care se cufundă în lectura unei reviste ilustrate.

Lanskoi se gîndea la bătrîn. Era un mare maestru bătrînul, dar n-a știut niciodată să se orienteze bine în problemele științei și ale tehnicii. Cu toate acestea, el a văzut ceva nou, ceva ce Lanskoi n-a putut să vadă. Lanskoi nu știa ce anume a văzut bătrînul, dar avea cer-

titudinea că era vorba de ceva într-adevăr foarte important. Îi era necaz pentru că iubea știința și, așa cum i se părea, era la curent cu ultimele ei realizări.

Lanskoi a lucrat doi ani la basoreliefal „Prima expediție în Lună". A căutat timp îndelungat ideea sculp-

turii și a formulat-o într-un singur cuvînt: „Descoperire". Da, astronauții lui erau niște descoperitori. Ca întotdeauna, bătrînul a sesizat numaidecît principalul. Dar ceea ce fac astronauții nu e oare de fiecare dată o descoperire a unei lumi noi?...

Pilotul puse mîna pe manşă. Motoarele scoaseră un țiuit şi amuțiră. Spintecînd cu un şuierat aerul, reaplanul cobora.

— Priviți, priviți! strigă pilotul. Iată stațiunea!

Deasupra norilor se ridica un turn negru, îngustîndu-se spre vîrf. Norii îl impresurau ca nişte valuri şi turnul însuşi semăna cu un far în mijlocul mării dezlănțuite.

— O mie şapte sute de metri, spuse pilotul. Cel de pe Insulele Azore e mai înalt, are două mii o sută. Acum țineți-vă bine. Intrăm în picaj.

Reaplanul se afundă în nori. În cabină se făcu întuneric. Automat se aprinse lumina. Pilotul se apleacă spre tabloul de bord, îşi întinse gîtul şi-şi încreți ca un copil nasul subțire, puțin coroiat. Pentru o clipă surveni o stare neobişnuită de imponderabilitate, după care Lanskoi simți o mare greutate şi ochii i se împăienjeniră. Motoarele scoaseră un țipăt pătrunzător şi amuțiră din nou. Ridicînd o coloană de pulbere de zăpadă, reaplanul se lăsă lin pe pămînt. Pilotul zîmbi, îi spuse ceva lui Lanskoi şi trase maşina într-un hangar de sticlă.

Lanskoi văzu acum din nou turnul Stațiunii Comunicațiilor Stelare, mai bine zis baza turnului, deoarece la vreo două sute de metri de la pămînt turnul se pierdea în nori. Colosal de masiv, semăna cu un munte cioplit şi şlefuit.

Lanskoi strînse mîna pilotului şi coborî din maşină. În fața escalatorului stătea un om într-o scurtă îmblănită, cu un fular roşu la gît. Maşinal, cu gîndul încă la bătrîn, Lanskoi îi vorbi în limba italiană. Omul ridică din umeri şi răspunse în englezeşte. Cîteva clipe mai tîrziu vorbeau amîndoi ruseşte. Bărbatul care-l întîmpinase pe Lanskoi era inginerul Thessem, şeful stațiunii, un norvegian. Vorbea destul de bine ruseşte.

— Credeam că eşti italian, spuse Thessem. Dacă n-am fi găsit o limbă în care să ne-nțelegem, ar fi trebuit să vorbim cu ajutorul interpretului electronic. Frumoasă perspectivă, nimic de zis!... Şi acum, repede sus. Urcăm cu escalatorul, apoi cu liftul. Peste şapte minute începe transmisia. Repede, repede!...

În cabina mică a liftului rapid, Thessem își scoase fularul și blana și rămase într-un pulover negru. Avea un corp splendid. Lanskoi îl contemplă admirativ. Bărbuța lui ondulată îl îmbătrînea puțin; inginerul n-avea însă mai mult de patruzeci și șapte, patruzeci și opt de ani.

— Prima transmisie e una de probă, spuse el. Numai pentru acordare. Urmează apoi o pauză de o jumătate de oră, după care o să stăm de vorbă.

Intrară într-o mică sală semicirculară, cu tavanul jos. În dreptul unuia dintre pereți se afla un ecran de televiziune. Era un ecran obișnuit de televiziune în relief, poate doar de dimensiuni ceva mai mari. Firele de argint care formau rasterul sclipeau în semiobscuritate. Deasupra ecranului lucea cadranul pătrat al unui ceas. Thessem trase mai aproape de ecran două fotolii.

— N-am întîrziat, constată el zîmbind. Trebuie să înceapă. Privește!

Lanskoi observă că pe fotoliul lui Thessem era montat un tablou de comandă. Cu ochii în altă parte, inginerul acorda aparatul. Camera se cufundă încetul cu încetul în întuneric. Apoi țîșni din tavan un snop de raze verzui, luminîndu-i pe oamenii care ședeau în fotolii. Firele de argint ale ecranului scînteiară, prefăcîndu-se într-o văpaie albă. Un sentiment de neliniște puse stăpînire pe Lanskoi. În aceeași clipă îl văzu pe Șevțov.

Pe ecran apăru cabina de radio a unei nave. În cabină intră un om într-un costum de protecție împotriva suprasarcinilor. Omul trase un fotoliu, aflat dincolo de cadrul ecranului, și se așeză. Avea o față interesantă: ascuțită, colțoasă, „zburătoare“, cum o califică în sinea sa Lanskoi. Ochii lui erau veseli, cu scînteieri ștrengărești. Părul îi cădea pe frunte.

Omul se uită la Thessem, zîmbi și-i făcu semn cu mîna.

— Să trăiești, Thessem! spuse el. Iată-ne din nou în Cosmos...

— Noroc, Șevțov! răspunse inginerul. Transmite salutări băieților. Las' că ajung eu o dată la voi și atunci n-o să mai zburați...

Șevțov nici nu se uită la Lanskoi.

— Ei, bătrîne, urmă el, adresîndu-se lui Thessem, cît facem acordarea, spune ce doreşti.

Thessem se întoarse spre Lanskoi şi-i făcu semn cu capul, arătîndu-i ecranul.

— Spune-i repede despre ce e vorba!

Fără să-şi dea încă bine seama ce se întîmplă, Lanskoi îi spuse destul de vag lui Şevţov ce vrea de la el. Şevţov nu-l asculta. Se uita la Thessem şi din cînd în cînd îi vorbea, amintindu-i să-i comunice o anume informaţie şi cerîndu-i să aranjeze o transmisie de la Jocurile Olimpice. Pînă la urmă, Lanskoi se încurcă cu totul şi tăcu. Fără a-l învrednici măcar cu o privire, Şevţov îi spuse la sfîrşit inginerului:

— Bine, bătrîne, peste o oră continuăm.

Ecranul se stinse.

Lumina se aprinse încet. Thessem se uită la Lanskoi cu un zîmbet vinovat pe faţă.

— Iartă-mă! Nu te-am prevenit. Acum ai să înţelegi. Dar mai întîi să cinăm. E aici, alături...

Cinară împreună. Thessem mînca în tăcere, foarte preocupat. Abia la sfîrşitul cinei, contemplînd un măr auriu pe care-l luase din vază, vorbi:

— „Oceanul", nava lui Şevţov, a decolat acum douăzeci şi patru de ore. Aceasta e a doua expediţie pe care o întreprinde el spre Sirius. Pe bord se află aproape treizeci de oameni. Da, da, să nu te miri. Altceva voiam însă să-ţi spun. Nava se deplasează cu acceleraţie triplă. Pînă acum Şevţov a străbătut cam vreo sută douăzeci de milioane de kilometri. Undele de radio însă se deplasează cu o viteză de trei sute de mii de kilometri pe secundă. Şevţov nu putea să te vadă imediat.

— Dar dumneata ai vorbit cu el, replică Lanskoi. Tocmai asta m-a intrigat.

Inginerul izbucni în rîs.

— Şevţov ştie unde stă fotoliul meu. Dacă acest fotoliu l-ar fi ocupat altcineva, el tot i-ar fi spus: „Să trăieşti, Thessem!" Da... Pe Pămînt nu observăm cum întîrzie undele de radio. În Cosmos însă, proporţiile sînt altele. Mîine „Oceanul" se va îndepărta şi mai mult şi undele de radio vor avea nevoie deja de douăzeci şi cinci

de minute ca să ajungă la navă. În cea de-a treia zi le vor trebui șaizeci de minute...

Thessem se întunecă deodată la față.

— E rău, spuse el, punînd deoparte mărul. Din cauza asta nu putem dirija navele de la distanță. Hotărîrile trebuie luate repede, dar semnalele călătoresc cu lunile pînă la Pămînt și înapoi... Șevțov rîde; el crede că inginerii radiofoniști nu vor găsi niciodată o soluție...

— Spune-mi, te rog, întrebă Lanskoi, de ce s-a vorbit așa de puțin de expediția asta? Mă refer la prima expediție a lui Șevțov.

Inginerul clătină din cap.

— S-a scris. S-a scris suficient. Dar asta a fost de mult. Șevțov a pornit... da, acum optsprezece ani. Atunci s-a scris. Pe urmă însă... Înțelegi, era un zbor de recunoaștere, mai bine zis un zbor de încercare. Vreau să spun că inițial Șevțov avea o singură misiune: să verifice aparatajul și poate să-i aducă unele modificări Problema nu putea fi rezolvată pe Pămînt. Pe urmă însă... Pe urmă a ieșit altfel. Șevțov a făcut o descoperire, o descoperire de altă natură. De altfel, atunci cînd omul zboară singur... Da, da, Șevțov a zburat singur. O să-ți explice el cum s-a întîmplat. Ei bine, o descoperire asemănătoare fusese deja făcută înainte de Șevțov. Tot de un astronaut care zbura singur. Mai tîrziu s-a constatat că s-a comis o eroare. Anii îndelungați de zbor, singurătatea... Greu rezistă nervii. Omul ia drept adevărat ceea ce ar dori, mirajul drept realitate, ce e vis i se pare aievea. Ai să spui: dar aparatele, fotografiile?... E adevărat. Închipuie-ți însă că nimerești într-o lume necunoscută și cu totul neobișnuită. În cazul acesta importă mai ales nu atît fotografiile și nu atît indicațiile aparatelor, cît felul cum ai înțeles, cum ai apreciat tu lumea respectivă. Iată de ce Consiliul pentru Explorări a hotărît ca în cazuri de felul acesta să se dea publicității numai datele absolut autentice, restul fiind comunicat doar... cum se zice? cu titlu ipotetic. Cît despre aprecierile lui Șevțov, ele trebuie în general privite cu circumspecție.

— De ce?

— E un visător, răspunse scurt Thessem. Lanskoi nu

putu înțelege dacă inginerul a spus-o ca o laudă sau ca un reproș.

Ciupindu-și bărbuța, Thessem urmă:

— Șevțov e un constructor. Un constructor foarte original. Nu poate, nu-i place să rezolve problemele prezentului. Lui să-i dai probleme de viitor. Proiectele lui nu se încadrau în nici un fel de planuri concrete. Pentru realizarea lor nu exista baza necesară. Nu existau încă materiale atît de rezistente, nu exista un carburant de o asemenea potență calorică, nu existau aparate pe care s-ar fi putut bizui... Nu se îndoia nimeni că va veni o vreme cînd toate acestea vor exista. Dar în timp ce alți constructori rezolvau probleme ce puteau fi soluționate, el... Da, mi-am adus aminte. El le numea probleme de perspectivă. E necesar, se vede treaba, să se ocupe cineva și de asta. La urma urmei, înțeleg: cadrul științei și al tehnicii din zilele noastre e vast, dar nu nelimitat. Omul (mai cu seamă unul ca Șevțov) se împacă uneori greu cu asta...

— Și nu s-a făcut sculptor? întrebă zîmbind Lanskoi.

— Nu. Și-a atins totuși țelul. Nu-mi aduc aminte cu precizie, dar la vreo trei-patru ani de la plecarea lui a venit vremea ca unele dintre proiectele sale să fie realizate. Apoi au fost puse în practică altele. Cînd s-a întors Șevțov, aproape toate proiectele lui fuseseră înfăptuite. Pe Pămînt trecuseră aproape șaptesprezece ani. Pentru Șevțov însă mult mai puțini. În deplasările cu viteze mari, timpul se contractă: aici acționează legile mecanicii relativiste... Dar să mergem. Trebuie să înceapă transmisia.

— Nu știu dacă convorbirea noastră va fi rodnică, spuse Lanskoi. Ne vedem pentru prima oară.

Inginerul dădu din mînă.

— Pe Pămînt poate că n-ar fi într-adevăr rodnică. În Cosmos însă... Știi, atunci cînd un astronaut părăsește pentru multă vreme Pămîntul, el e gata să stea ore întregi în fața ecranului. În astfel de momente, orice om îi pare o ființă apropiată. Crede-mă, vorbesc din experiență; sînt de douăzeci de ani la stațiunea asta. Totul o să fie bine.

*

Aşa a început această bizară convorbire cu Şevţov.
Din clipa în care au intrat pentru a doua oară în sala de televiziune şi pe ecran a apărut din nou cabina de radio a navei, Lanskoi încercă senzaţia aparte, greu de redat, a importanţei momentului. Poate din pricina întîrzierii cu care veneau undele de radio. Această întîr-

ziere îl făcea să simtă fiziceşte uriaşa distanţă care despărţea Staţiunea Comunicaţiilor Stelare de navă. Da, s-o simtă fiziceşte, prin intermediul timpului. Cînd Lanskoi îi punea o întrebare lui Şevţov, astronautul continua să vorbească ; el nu auzea. Lanskoi se uita la ceas şi simţea cum străbat undele de radio bezna fără fund... Şevţov continua să vorbească şi nu auzea cuvintele pe care le rostea Lanskoi. Trecea aproape un sfert de oră şi abia atunci, îşi întrerupea povestirea şi răspundea la întrebar

Lanskoi simțea chiar cum crește distanța care-i separă, pentru că răspunsurile lui Șevțov întîrziau tot mai mult.

Da, era o convorbire bizară! Șevțov vorbea scurt, aproape fără a se opri asupra amănuntelor. Multe dintre cele auzite Lanskoi le-a înțeles abia mai tîrziu, după o serie de discuții cu Thessem și după ce a analizat îndelung rapoartele Consiliului pentru Explorări.

— Ai auzit dumneata de coroziunea provocată de praf? l-a întrebat Șevțov, urmîndu-și relatarea fără a mai aștepta răspunsul. Cu asta a început totul...

★

Printre numeroasele primejdii din Lumea Stelelor era una invizibilă, de neînlăturat, mortală. Această primejdie era denumită — nu tocmai exact — praful negru. Itinerarele astronavelor erau astfel trasate încît să ocolească marile aglomerări de praf. La o viteză apropiată de cea a luminii era imposibil de străbătut norii de praf interastral. Praful acesta ataca metalul, îl sfîșia atom cu atom și mistuia cu desăvîrșire nava, așa cum furnicile mănîncă pînă la os carnea unui uriaș porc mistreț... Pe hărțile Lumii Stelare erau marcați norii de praf ce puteau fi văzuți de pe Pămînt ca niște pete întunecate pe fondul cerului înstelat.

Existau însă și alte aglomerări de praf, mai puțin dense, invizibile. Aceste aglomerări stăteau ascunse ca niște fiare pîndindu-și prada, în bezna Lumii Stelare, fără a-și trăda cu nimic prezența. Nava care nimerea într-un nor din acestea era pierdută. La o viteză apropiată de cea a luminii, izbiturile particulelor de praf măcinau bordajul, pătrunzînd tot mai adînc și mai adînc și nimic nu mai putea opri distrugerea.

Era ceva ca o boală cumplită și incurabilă. Coroziunea provocată de praf împînzea nava cu o rețea de răni mici, adîncindu-le treptat și transformîndu-le în niște plăgi maligne, care-i sfîșiau învelișul... Uneori nava condamnată se împotrivea, micșorînd viteza. Dar pentru a încetini viteza colosală era nevoie — chiar și la suprasarcinile mari — de luni de zile. După ce măcina cuirasa de titan a bordajului, coroziunea provocată de praf pătrundea în camerele motoarelor și atunci survenea ime-

diat agonia. Așa și-a găsit sfîrșitul astronava „Cutezanța". Căpitanul a transmis pe Pămînt un salut de adio și un raport cu formule pentru analiza coroziunii provocate de praf. Alteori, dimpotrivă, căpitanii măreau la maximum viteza, nădăjduind să străbată mai repede aglomerarea de praf. Dar o dată cu viteza navei sporea și forța de distrugere a prafului negru. Așa și-a găsit sfîrșitul o expediție care se deplasa spre Sirius la bordul a două nave — „Caravela" și „Neva".

★

— Eu am fost trimis după ce au plecat „Caravela" și „Neva", urmă Șevțov. Mai bine zis m-am cerut singur. Izbutisem să realizez un mijloc de protecție împotriva prafului negru și trebuia să-l experimentez. De obicei, în astfel de cazuri se folosesc rachete fără pilot. În felul acesta însă, experiențele ar fi putut dura mult, iar între timp praful negru făcea alte și alte victime. Merita să risc. Am știut să dovedesc asta și am plecat spre Sirius la bordul unei nave experimentale care se numea „Căutarea". Trebuie să mărturisesc că nici eu însumi nu eram pe deplin încredințat de eficacitatea mijlocului de protecție pe care-l descoperisem. Totul se baza, mai cu seamă, pe ipoteze teoretice. În vremea aceea abia începuse studierea prafului negru, așa încît multe elemente nu se întemeiau decît pe presupuneri. Eram nerăbdător să dau de praful negru ; socoteam că voi apuca să-mi corectez instalația...

Șevțov zîmbi amar.

— Nu. Nu tinerețea e de vină, deși pe atunci eram mult mai tînăr. Pur și simplu zburam singur. Aparatajul de protecție și dispozitivele de cercetare cîntăreau mult. Echipamentul pe care-l luasem era limitat chiar și pentru un singur om. Mi-am zis : „Ei și ce-i dacă-s singur ? Mare lucru !" Dar m-am înșelat. Te rog să mă ierți, sînt un prost povestitor. Încearcă însă să-ți imaginezi ce simțeam eu atunci. Au trecut zile, săptămîni, luni... Cîmpurile electromagnetice au îngreunat, iar apoi au făcut cu totul imposibilă legătura prin radio cu Pămîntul. Eram singur. Absolut singur. E foarte greu, te rog să mă crezi.

★

...Şevţov era singur pe navă. Se obişnuise de-a binelea cu singurătatea. Se obişnuise să vadă gol scaunul navigatorului din cabina de comandă. Nu mai lua în seamă locurile libere din salon. Uneori însă îl chinuia dorul conversaţiei. Vorbea cu motorul ionic, cu aparatele, cu cărţile... Ele însă nu-i răspundeau. Numai maşina electronică avea voce. Lui Şevţov nu-i plăcea vocea aceasta seacă, lipsită de căldura omului.

Şi totuşi la fiecare şase ore astronautul se apropia de maşina cu reflexe cenuşii de lac şi punea o întrebare, bătînd cu degetele pe clape. Se aprindeau luminiţele roşii ale semnalelor de control. Părea că maşina şi-a ridicat pleoapele şi zecile ei de ochi au aţintit asupra omului o privire fixă şi dispreţuitoare. După ce rămînea o vreme pe gînduri, maşina răspundea, rostind rar fiecare sunet :

— Nu e praf negru. Concentrare de gaze interastrale...

Şevţov oprea imediat maşina. Îl interesa numai praful negru. După şase ore venea din nou lîngă maşina electronică. Ochii ei roşii se aprindeau şi vocea indiferentă comunica :

— Nu e praf negru...

Timpul se tîra încet, fără zi şi fără noapte, divizat doar convenţional în ore. Din cînd în cînd, un puternic simţămînt de teamă punea stăpînire pe Şevţov. Avea deodată impresia că acum — chiar acum — se va produce ceva ireparabil. Atunci cobora la motoare.

Camera motoarelor semăna cu un puţ adînc, împînzit de un păienjeniş de scări. Prin mijlocul puţului trecea o ţeavă masivă — acceleratorul electromagnetic de ioni, care împrăştia o lumină albastră. Pereţii camerei motoarelor răspîndeau şi ei lumină, o lumină galbenă ; scara dădea lumină roşie, panourile cu aparate — lumină verde. Lămpile de aici erau invizibile — ultraviolete. Erau aprinse rar. Locurile luminescente cu care erau acoperite toate piesele din camera motoarelor, acceleratorul de ioni, pereţii şi scările absorbeau razele ultraviolete şi apoi luminau multă vreme în întuneric. Orice ar fi survenit în sistemul de alimentare cu energie, în camera motoarelor era întotdeauna lumină.

Şevţov zăbovea îndelung pe platforma grilată. Radiaţia albastră a acceleratorului se contopea cu reflexele galbene ale pereţilor ; părea că însuşi aerul din camera motoarelor era luminat de o văpaie fantomatică, tremurătoare, de culoare verzuie, brăzdată de sinuozităţile roşietice ale scărilor.

Duduitul uniform al electromotoarelor avea un efect calmant. Şevţov se întorcea sus, în salon, la planşeta de desen. Lucra mult. Elabora proiectul unei noi astronave...

*

Lăsîndu-se prins de acest proiect, Şevţov se apucă să dea o serie de detalii tehnice. Lanskoi nu-l întrerupse. Şedea tăcut şi se gîndea la altceva. Se gîndea că aşa cum epoca Renaşterii a dat o seamă de mari maeştri ai artei, epoca în care trăia Şevţov a dat o seamă de mari constructori de astronave. Oamenii aceştia ar trebui consideraţi artişti, pentru că navele create de ei — fiecare linie, fiecare detaliu dintre cele mai mici — întruchipau nu numai calculul cel mai precis, ci şi o artă inspirată, frumuseţea şi cutezanţa.

„O sculptură poate dura milenii — îşi zise Lanskoi. O astronavă îmbătrîneşte în treizeci de ani. Destinele acestor creaţii ale omului diferă... Adică nu. Ceea ce a pus constructorul în nava lui nu dispare nici peste treizeci de ani. Se înnoieşte doar şi renaşte într-o nouă navă, mai bună. Nici o descoperire — cu adevărat mare — nu se pierde. Aşa e în artă, aşa e în tehnică...“

Lumina se tîrăşte cu o viteză de trei sute de mii de kilometri pe secundă. Gîndul însă se deplasează, desigur, mai repede decît lumina. În momentul acela, Şevţov se gîndea aproape la acelaşi lucru la care se gîndea şi Lanskoi.

— Aici, în faţa planşetei, spuse astronautul, nu mă simţeam singur. Nu numai pentru că munca mă distrăgea. Nu e vorba de asta. Ca să rezolv o problemă (iar un proiect înseamnă sute de probleme legate între ele), trebuia să-mi aduc aminte totul de la început, de la primii sateliţi artificiali, de la primele rachete cosmice... Analizam, comparam, alegeam cele mai bune soluţii, uneori mă contraziceam... Lîngă mine, chiar dacă nu-i vedeam, se aflau oameni care mă sfătuiau, mă avertizau, ridicau

obiecții. Dacă mă gîndeam în aceste clipe la praful negru, mă gîndeam numai cu ciudă. Praful negru împiedica navele noastre. Praful negru putea să distrugă și nava aceasta pe care o desenam pe hîrtia de calc... Praful negru! La fiecare șase ore conectam mașina electronică. Clipind din becurile de control, mașina prelucra indicațiile aparatelor și răspundea cu vocea ei nesuferită: „Nu e praf negru..." Odată însă... Dintr-un ciudat capriciu al soartei, asta s-a întîmplat exact de ziua mea...

★

Șevțov umbla încoace și încolo prin salonul „Căutării".

Covorul albastru din material plastic care acoperea dușumeaua salonului absorbea zgomotul pașilor grei. Suprasarcina (nava zbura cu accelerație) dublase greutatea și fiecare pas cerea eforturi mari. Șevțov avea impresia că se deplasează pe fundul unui ocean invizibil, dar dens, învingînd rezistența apei. Încetul cu încetul s-a obișnuit cu suprasarcina.

De la perete pînă la mașina electronică făcea opt pași; de la mașină la perete — doisprezece. Cînd se îndrepta spre mașină, lungea fără să vrea pașii: n-avea chef să se uite în direcția ei. Cînd se întorcea de la mașină la perete, scurta pașii, pentru că pe perete atîrna portretul unei fete și toate trăsăturile acestui portret erau niște trăsături aparte.

Cu eterna lui manieră de a analiza, Șevțov a stabilit de mult că aceste trăsături aparte constau în contraste: ovalul fin al feței și ochii mari, depărtați unul de altul; întorsătura ușoară, gingașă, aproape diafană și totodată puternică a capului; codițele subțiri, ca de copilă, și privirea severă, puțin tristă...

Se plimba prin salon și se gîndea că ochii aceștia sînt uluitori, ca niște lacuri străbătute de razele Soarelui. Încercă să găsească și aici o explicație, dar deodată, înlăturînd considerațiile analitice, din străfundurile memoriei răzbiră la suprafață aceste versuri vechi:

„Tu n-ai fost zămislită de femeie:
Pe tine codrul des te-a zămislit,
Ori cerul limpezit de curcubeie,
Ori lacul de lumină potopit..."

Un zbîrnîit pătrunzător spintecă tăcerea. Şevţov se opri, cu ochii încă la portret. Soneria zbîrnîi din nou, stăruitor. Sărind treptele, Şevţov se repezi în sus, în cabina de comandă. Pe tablou, sub cadranul termometrului integral, ardea un beculeţ roşu. Acul deviase cu trei sutimi de grade. Termometrul integral indica temperatura medie de pe suprafaţa exterioară a navei. Creşterea temperaturii putea fi provocată de cauze accidentale : de efectul radiaţiei, de o supraîncălzire cu caracter local. Şevţov simţea însă că la mijloc era praful negru.

Coborî la maşina electronică. O conectă şi-i auzi vocea rigidă, cu intonaţii răutăcioase, aşa cum i se păru lui :

— Praf negru...

Atunci se întoarse în cabina de comandă. Aici, ceva mai la o parte de claviatura obişnuită a tabloului, se aflau două clape roşii. Şevţov zăbovi un moment, apoi apăsă pe una dintre ele. Dispozitivul de protecţie împotriva prafului negru, creat de el intră în acţiune.

Sistemul de protecţie al lui Şevţov se baza pe efectul luminii. La exteriorul navei s-au aprins puternice raze de lumină, avîntîndu-se înainte într-un fascicul concentric. Cu presiunea pe care o exercita, fasciculul de lumină mătura particulele de praf negru, de dimensiuni minuscule, degajînd drumul... Aşa cel puţin presupunea Şevţov. Aşa trebuia să fie potrivit calculelor.

Şevţov şedea pe scaunul cu amortizor şi aştepta. Acul termometrului integral nu revenea la poziţia normală. Încet, dar perseverent, acul arăta valori tot mai mari. Temperatura continua să crească.

Atunci Şevţov apăsă pe cea de-a doua clapă. Intrară în acţiune farurile de rezervă. Trebuia din nou să aştepte. Acul termometrului nu voia însă cu nici un chip să revină în poziţia iniţială, la linia verde.

Şevţov se apropie de tabloul de comandă şi privi îndelung vîrful acului, care tremura. „Aparatul minte — îşi zise. Lumina e cea care încălzeşte metalul... Lumina şi nu praful negru !"

Coborî din nou la maşina electronică. Clipind repede din becurile roşii de semnalizare, maşina pronunţă distinct :

— Praf negru. Particulele s-au concentrat, au devenit mai mari. Lumina nu le împrăştie...

★

Şevţov reluă firul povestirii. Nu-l văzu pe Thessem ieşind din cameră şi întorcîndu-se cu o sticlă de risling.

Thessem îi turnă lui Lanskoi, îşi turnă sieşi, după care spuse :

— Pentru cei din Lumea Stelelor !

Ridicară paharele. Şevţov continuă să povestească, deoarece undele de radio se deplasau foarte încet şi el încă n-a auzit că toastul îi era adresat. Lui şi tuturor acelora care străbăteau acum, laolaltă cu dînsul, bezna, în întîmpinarea unor sori îndepărtaţi.

— Nu trebuia să te lăsăm, Şevţov, spuse Thessem, punînd paharul jos. În astfel de situaţii roboţii se descurcă mai bine. Ei n-au emoţii.

Thessem îşi răsfira bărbuţa cîrlionţată ; avea, se vede, emoţii.

★

Aşadar, maşina a pronunţat clar :

— Praf negru. Particulele s-au concentrat, au devenit mai mari. Lumina nu le împrăştie.

Şevţov admitea că dispozitivul de protecţie contra prafului putea să aibă unele capricii. La una ca asta însă nu se aşteptase. Fără a-şi da încă seama de toată gravitatea primejdiei, îşi zise că trebuie să întreprindă ceva şi comandă maşinii electronice să analizeze praful negru şi să-i determine cu precizie gradul de concentrare, compoziţia, însuşirile...

Umbla încoace şi încolo prin salon. „Ei bine — îşi zise — deocamdată nu s-a întîmplat nimic. Am fost trimis să înving praful acesta şi am să-l înving. «Caravela» şi «Neva» nu aveau aparatajul pe care-l am eu. Asta e principalul". Îşi dădea seama că nu asta era principalul, dar nu voia să recunoască. „Nu s-a întîmplat nimic — repetă în sinea sa. Las' să analizeze maşina praful. Pînă atunci eu am să mă gîndesc la altceva". Şi se sili să se gîndească la altceva. S-a făcut poate simţit spiritul de disciplină, poate era din partea lui o bravadă, fapt

este însă că Şevţov şi-a impus să-şi amintească nişte versuri, versurile pe care le-a întrerupt soneria termometrului integral.

Stătea în faţa portretului şi, fără să se gîndească la praful negru, privea în ochii cu reflexe albastre, reci :

„Tu n-ai fost zămislită de temeie :
Pe tine codrul des te-a zămislit,
Ori cerul limpezit de curcubeie,
Ori lacul de lumină potopit.
De-aceea, poate, frumuseţea-ţi pură
Aş vrea cu fiecare freamăt de frunzar
S-o sorb din diafana ta făptură
Şi să mă pierd în codrul tău, hoinar..."

Nu, nu era bravadă. Nici spirit de disciplină, nici sentimentalism. Fiecare vers risipea starea de nelinişte şi sădea în inimă calmul şi siguranţa, necesare pentru încleştarea cu praful negru.

— Ai zis roboţi ? replică Şevţov şi clătină din cap. Nu, Thessem. După ce maşina a terminat să sistematizeze datele cu privire la praf, am bătut pe clape întrebarea : „Cum se poate evita coroziunea provocată de praf ?" Ştii ce mi-a răspuns maşina, Thessem ? „Frinează". Sfatul acesta avea un rost. Presiunea exercitată de lumină diminua totuşi, într-o măsură oarecare, intensitatea coroziunii. În afară de asta, şi gradul de concentrare a prafului creştea relativ încet. Aş fi putut, cred, reduce viteza mai înainte ca praful negru să macine nava... Cu siguranţă c-aş fi apucat s-o fac. Dar nu puteam fi de acord cu maşina. Deşi, trebuie să mărturisesc, mi s-a făcut oarecum milă de ea. În definitiv, ea nu e vinovată că are o voce atît de respingătoare. Noi, oamenii, am făcut-o aşa. Noi am învăţat maşina să construiască scheme logice şi n-am învăţat-o să se gîndească la oameni. Am bătut pe clape : „Prea stimată cutie ! Tu nu te îngrijeşti decît de şuba ta lăcuită. Eu însă am fost trimis ca să înving blestematul acesta de praf. Şi dacă dovleacul tău electronic n-a găsit nimic mai deştept decît să se dea bătut, naiba să te ia ! Cît despre datele cu privire la praf, îţi mulţumesc !" Ştii, Thessem, maşina a

clipit multă vreme din ochii ei roșii, după care a spus indiferentă :

— Nu înțeleg. Trebuie frînat.

Eu însă n-o mai luam în seamă. Mașina îmi comunicase informații amănunțite despre praful negru. Datele acestea le cîntăream eu acum.

Acolo, pe Pămînt, cunoșteam încă prea puțin praful negru. Iată de ce atunci cînd a luat în discuție problema acestui zbor, Consiliul pentru Explorări a admis posibilitatea unor complicații neprevăzute. Scopul zborului meu era, în esență, acela de a constata complicațiile posibile și de a găsi mijloace de luptă împotriva lor. A survenit însă altceva. „Căutarea" s-a ciocnit de o varietate de praf negru necunoscută pînă atunci. Nu mai putea fi vorba acum să aduc o seamă de corective aparatajului de protecție aflat la bord. Trebuiau găsite mijloace de apărare cu totul noi.

M-am gîndit mult la praful negru chiar de la începutul zborului. Asemenea unui jucător de șah, îmi dădeam silința să calculez cîteva mutări înainte... Dar mutarea pe care a făcut-o praful negru era o mutare neașteptată. A trebuit să renunț numaidecît la toate variantele pregătite dinainte.

...Undeva dincolo de cadrul ecranului, Șevțov își turnă vin și ridică paharul.

— Pentru Pămîntul nostru, prieteni ! Pentru oamenii lui. Pentru cei care au dat forță navelor noastre. Praful negru... Singur n-aș fi putut face nimic. În clipa aceea însă nu mă simțeam singur. Cunoștințele tuturor oamenilor îmi aparțineau. Voința tuturor oamenilor era voința mea. Pentru Pămîntul nostru, prieteni !

★

Șevțov se gîndea.

Praful negru pătrundea deja în bordajul navei, dar Șevțov ședea pe scaunul lui și se gîndea. Era în elementul lui. Știa să străpungă fără greș haosul faptelor cu berbecele de oțel al logicii. Știa să chibzuiască în ritmul acela vertiginos, cînd gîndul gonește ca un automobil de curse, cînd totul în jur se contopește, alcătuind niște vagi fîșii cenușii, și nu se vede decît ceea ce e în față, iar

drumul cotește brusc, cînd într-o parte, cînd în alta, și viteza crește mereu...

Firește, minutele și chiar orele nu hotărau nimic. Praful negru avea nevoie de multe săptămîni ca să macine cuirasa de titan a navei. Șevțov simțea însă aproape fizicește coroziunea provocată de praf și nu putea să nu se grăbească.

Ținea în mînă o foaie de hîrtie pe care era imprimată o coloană de cifre. Mașina electronică culesese conștiincioasă date despre însușirile prafului negru și Șevțov trebuia să găsească una dintre ele de care, așa cum s-a exprimat el, să se poată „agăța".

Însușirile acestea nu erau cine știe ce multe. De fiecare dată cînd ștergea cîte un rînd, Șevțov își zicea: „E mai rău. Am dat înapoi cu încă un pas."

Deodată, cînd ajunse la ultimul rînd, Șevțov simți că aici — aici anume! — va izbuti să se „agațe", să găsească acel ceva care va opri coroziunea. Particulele de praf negru aveau sarcină electrică. „E ceva de care aș putea să mă agăț — își zise. Sarcinile de același fel se resping. Așa am învățat din copilărie. Să zicem că corpul navei va fi încărcat cu electricitate negativă. Atunci forța de interacțiune a electricității va respinge toate particulele de praf cu sarcină negativă. E bine. E foarte bine. Dar celelalte particule, cu sarcină pozitivă, vor fi, dimpotrivă, atrase de navă... Ce-i de făcut atunci?"

Șevțov nu izbuti să se „agațe". Mototoli foaia de hîrtie și o aruncă.

*

...Ecranul se lumină de o văpaie argintie, apoi se stinse. În sala de televiziune se făcu încet lumină. Thessem spuse că convorbirea cu Șevțov va putea fi continuată peste vreo două ore, după ce vor lua sfîrșit transmisiile de astronavigație.

Din nou în lift, Thessem spunea ceva despre turnul Stațiunii Comunicațiilor Stelare, dar Lanskoi aproape că nu-l asculta. Se gîndea la Șevțov. Îl vedea încă înaintea sa, vedea fața lui colțoasă, „zburătoare", cînd hotărîtă și mînioasă, cînd sfioasă și stînjenită. Auzea vocea lui Șevțov, calmă, meditativă, vibrînd din cînd în cînd din pricina încordării abia stăpînite.

— Alo, Oleg Feodorovici! Thessem atinse ușor umărul lui Lanskoi. Trebuie să ieșim.

Intrară într-o cameră de dimensiuni reduse. Thessem aprinse lumina din tavan și deschise obloanele unei ferestre rotunde. Lanskoi observă că zidul nu era de loc gros și-i spuse asta lui Thessem. Inginerul se înclină ceremonios.

— Uluitor spirit de observație! E cu atît mai lăudabil cu cît acum șase minute ți-am vorbit despre construcția turnului. Dădeai din cap și mi-ai pus chiar unele întrebări destul de logice... Am să revin după o oră și jumătate. Între timp ai să mai poți face cîteva descoperiri originale.

În ușă se opri.

— Trebuie să știi că ne aflăm aici la o înălțime de nouă sute cincizeci de metri. Furat de gînduri, fii atent să nu cazi pe fereastră.

Lanskoi rămase singur.

Stătea la fereastră, privea stelele, pe care le acopereau în răstimpuri niște nori ca fumul, și se gîndea. Sînt în viață unele cotituri bruște; cotești parcă de pe o stradă zgomotoasă într-o ulicioară liniștită, unde totul îți e necunoscut, unde totul îți pare ciudat și te tulbură. În dimineața acestei zile se afla la el în atelier, unde tocmai se instala un bloc de marmură adus în ajun. Atunci i se părea că viața lui e planificată pentru multe luni înainte. Dar a venit radiograma de la bătrîn și toate s-au întors pe dos. Preocupările lui obișnuite — puțin haotice și aproape întotdeauna agitate — au trecut pe al doilea plan. Acum se afla singur, într-o cameră liniștită, la Stațiunea Comunicațiilor Stelare. Dincolo de fereastră vedea cerul și stelele. Peste o oră, două va auzi din nou vocea lui Șevțov, un om pe care în dimineața acestei zile nici nu-l cunoștea, ca de altfel nici acum. Nu-l cunoaște, deși a și remarcat (obișnuință profesională!) anumite elemente caracteristice în înfățișarea lui, în felul lui de a fi și de a vorbi. Dar înfățișarea unui om e ca fațada unei clădiri. Poți să-i numeri toate cărămizile și să n-ai habar de sufletul, de pasiunile, bucuriile și amărăciunile ce trăiesc dincolo de zidul prin care nu-i chip să

Oameni sînt mulți și sculptorii înfățișează nu atît oamenii, cît însușirile și pasiunile lor — Frumusețea, Iubirea, Devotamentul, Inteligența, Forța, Curajul. În esență are însemnătate nu nasul lui Șevțov și nici ochii săi. Lanskoi trebuie să vadă dincolo de Șevțov ceva comun tuturor oamenilor sau să nu vadă nimic.

El se simțea însă atras acolo jos, la ecran. Voia să întîlnească privirea ochilor inteligenți ai lui Șevțov, să-i audă vocea calmă și puțin tristă...

Thessem își făcu apariția după o oră și jumătate, așa cum a promis.

— Trebuie să așteptăm, spuse el. Șevțov mărește viteza navei cu o accelerație sextuplă și la această suprasarcină este imposibil de vorbit. Cred că peste vreo trei-patru ore o să intrăm din nou în legătură cu „Oceanul". Pînă atunci, dormi.

Lanskoi însă n-avea somn. În noaptea aceea a scris cîteva pagini în jurnalul său. Era un jurnal ciudat, în care făcea însemnări de la caz la caz. Însemnările erau și ele ciudate : idei, extrase din cărți, note și observații pentru lucru, versuri, schițe...

Iată ce a scris Lanskoi în noaptea aceea la Stațiunea Comunicațiilor Stelare :

„În cameră e bine. Un raft de cărți montat în perete... Un covor veritabil de Tekin ; firește, departe de a fi tot atît de frumos cum sînt covoarele din lînă sintetică, dar care are totuși un original farmec exotic... O masă cu o vază albastră din majolică pe ea... Gladiole... Toate acestea Thessem le-a aranjat. A aflat că-mi plac gladiolele. A avut timp să-mi aleagă și ceva cărți, dintre care multe sînt interesante. E drept că despre covor nu i-am spus nimic. Thessem și-o fi zis, probabil, că unui sculptor o să-i facă plăcere această vechitură exotică. Cred că dacă ar fi putut, ar fi adus aici și o mică piramidă egipteană...

E ceva mai mult decît o simplă atenție. Thessem — văd asta — e un om căruia nu-i place și nu poate să piardă nici o clipă. Totuși șade cu mine în fața ecranului și ascultă o poveste pe care în linii mari o cunoaște. Iar Șevțov povestește cu răbdare, deși are, de bună-seamă, și el alte treburi, mai importante. Mai im-

portante?... Thessem și Șevțov înțeleg, se vede, că uneori o convorbire cu un artist nu prezintă mai puțină importanță decît transmisiile de astronavigație. Puteau oare să înțeleagă asta oamenii secolului douăzeci? Sau această atitudine față de artă e o trăsătură aparte a epocii noastre?

...În deschizătura rotundă a ferestrei răzbate lumina rece a stelelor. Norii se întind undeva mai jos. Aici e numai cer și stele. Așa stătea, probabil, și Șevțov în fața hublourilor «Căutării». Stătea și privea bezna neagră-vînătă și stelele ascuțite, țepoase... Dar putea el să vadă stelele? Dacă nu mă înșel, asta depinde de viteza cu care se deplasează nava. Trebuie să-l întreb.

În general, unele lucruri îmi sînt nelămurite. Nu sînt edificat, înainte de toate, asupra lui Șevțov însuși. Thessem a spus că e un «visător». Cred că nu e tocmai exact. Eu aș zice altfel: un «gînditor». Dealtminteri, Șevțov, cel ce-apare acum pe ecran, nu e același cu cel ce-a plecat cîndva în zborul acela. Acolo, în Cosmos, Șevțov a văzut ceva ce n-a mai văzut alt om. Pe deasupra lui au trecut vîrtejuri necunoscute care l-au ars și au lăsat o urmă ce nu se poate șterge.

...Lui Șevțov îi plac versurile. Ei bine, într-o carte foarte veche am întîlnit această cugetare: «Poezia e sora astronomiei». Așa gîndeau și grecii antici; în miturile lor, Urania, muza astronomiei, era soră bună cu Euterpe, muza poeziei lirice. Dar o muză protectoare a sculptorilor nu exista...

Uneori îi invidiez pe ingineri. Ei pot spune că o mașină nouă e mai bună ca una veche și pot calcula cu cît anume e mai bună, în metri, kilograme, secunde, calorii... La noi nu-i așa. Faci ceva și nu știi dacă e bine sau nu prea e bine. Numai timpul dă o sentință definitivă unei opere de artă. Dar acela care a creat opera nu mai aude sentința.

Am treizeci și patru de ani. Am făcut eu oare ceva adevărat? Sau am să fac abia de-acum înainte? Nu știu. Multe depind de ceea ce voi găsi aici, la Stațiunea Comunicațiilor Stelare.

M-au atras întotdeauna figurile istorice — Spartacus, Pavlov, Einstein... De astronauți m-am ocupat o singură

dată, atunci cînd am lucrat la basorelieful în onoarea primei expediții în Lună. Ca întotdeauna, am început studiind epoca. Printre numeroasele materiale pe care le-am cercetat atunci erau și romane despre astronauți. Îmi amintesc și acum cu plăcere de aceste cărți — «Galaxia Artemis», «Țara norilor verzi», «Drumul Lunii». Am observat un lucru curios. Am impresia că cei care scriau cărți despre viitor trăgeau cu ochiul la... trecut. În aceste cărți se transpunea în astronautică tot ceea ce fusese caracteristic odinioară la romanele despre navigatorii de pe mări. Furtunile care izbeau corăbiile de stînci, șerpii fabuloși, calmarii monstruoși și caracatițele uriașe — întreg romantismul navigației maritime s-a mutat în Cosmos. Numai că, în loc de bancuri de nisip și de recifuri, pîndea navele atracția unei planete străine, populată din abundență de foști șerpi marini, calmari și caracatițe... Și totuși aceste romane mi-au lăsat o amintire plăcută. Semănau oarecum cu un covor de Tekin, poate din pricina exotismului lor original.

Astronauții din vremea noastră au avut altă soartă, mai grea, dar incomparabil mai măreață. Nu «caracatițele» și «calmarii», chiar atunci cînd erau întîlniți în cale, prezentau principala primejdie. Nori uriași de praf negru, întinzîndu-se pe miliarde de kilometri; stele noi iscate ca din neant; radiații de o forță colosală, venite nu se știe de unde și care străpungeau fulgerător navele — iată ce-au întîlnit ei.

În aceste gigantice încleștări, arma omului era înainte de toate rațiunea. Dacă aș putea, aș înălța o statuie rațiunii — impetuoasă și lentă, de o precizie matematică și totodată vicleană, usturător de rea și nesfîrșit de bună, zglobie ca primăvara și tristă ca toamna... Dar rațiunea omului e tot atît de variată ca și omul însuși. Cu o singură statuie n-ai spus nimic. Ceea ce e și bine, dar e și rău. Ba nu, e totuși foarte bine, pentru că arta ar înceta probabil să mai existe dacă s-ar putea spune dintr-o dată totul...

Stelele luminează în fereastră. Putea oare să le vadă Șevțov atunci, în timpul zborului? De altfel, mă îndoiesc să fi privit prin hublou. Nu-i ardea de asta.

Ascultîndu-l pe Şevţov, m-am întrebat: ce e mai important într-o descoperire — momentul însuşi al descoperirii (pe acesta îl înfăţişăm noi de obicei) sau munca încordată care o precede? Poate că tocmai la asta se gîndea bătrînul?...

Şevţov căuta o soluţie, iar nava zbura şi praful negru pătrundea în bordaj. Maşina electronică a calculat cînd se va sfîrşi totul şi i-a comunicat omului. I-a spus-o cu o voce indiferentă. Amintind de asta, Şevţov a izbucnit în rîs. Eu însă m-am închipuit în locul lui şi am încercat senzaţia pe care o ai înaintea unui salt cu paraşuta de la mare altitudine: te atrage şi totodată îţi repugnă. Aici importă nu numai cunoştinţele şi experienţa. Importă încrederea neclintită în victorie. Încrederea în victoria raţiunii asupra oricăror forţe ale naturii. Cred că tocmai atunci cînd şedea pe scaunul său şi cîntărea calm variantele soluţiei pe care o căuta a făcut Şevţov marea lui ispravă.

Îmi va fi greu să redau asta. Sculptorii din trecut înfăţişau mai ales omul în acţiune. Aşa sînt, de pildă, statuile ecvestre ale condotierilor italieni. Eroul timpului nostru este raţiunea. Şi noi, sculptorii secolului al douăzeci şi unulea, avem de-a face mai ales cu omul care gîndeşte. Omul acesta nu are pe el armuri impunătoare, nu e îmbrăcat în stofe frumos drapate. Omul acesta poartă haine din cele mai obişnuite, şade la o masă obişnuită sau la tabloul de comandă şi gîndeşte. Acţiunea, dacă pot să mă exprim aşa, s-a concentrat în creierul omului. Acolo şi nu în altă parte au loc nişte încleştări nevăzute, se săvîrşesc isprăvi pe care ochiul nu le poate surprinde. Pe urmă omul apasă pe un buton sau pe o clapă, deplasează o manetă, notează ceva...

În «Gînditorul» lui Rodin, elementul cel mai de seamă îl constituie atitudinea omului care stă pe gînduri. Aceasta e o cale ocolită. Gîndul se reduce în esenţă la acţiune, la poziţia corpului gol. Este infinit mai greu să înfăţişezi gîndul însuşi. Pentru aceasta e nevoie de o linie foarte fină.

Da, era mai bine dacă Şevţov ar fi înfruntat cu două pistoale automate o duzină de caracatiţe uriaşe...“

★

Cînd Şevţov apăru din nou pe ecranul televizorului, Lanskoi îl întrebă dacă putea vedea stelele. Şevţov nu-i răspunse. Îşi continuă firul povestirii. Lanskoi începuse să se obişnuiască cu răspunsurile întîrziate. Simţămîntul acela aparte pe care-l încercase la începutul convorbirii nu-l părăsise însă. Ecranul se afla la trei metri de fotoliu, dar Lanskoi simţea în permanenţă că Şevţov e departe, ca şi stelele din cadrul ferestrei rotunde...

— Ei bine, spuse Şevţov, am ridicat de jos hîrtia cu date despre praful negru şi am netezit-o. Ştiam că pot să mă „agăţ“ numai de faptul că particulele de praf negru aveau sarcină electrică. Dar cum anume să mă „agăţ“ nu ştiam. Trebuia să mă gîndesc. Să mă gîndesc calm şi sistematic. Prima hotărîre pe care am luat-o a fost aceea de a demonta telescopul. Acesta se afla la exteriorul navei, şi în vreme ce eu m-aş fi gîndit praful negru i-ar fi făcut repede de petrecanie... Am urcat în cabina de comandă, am conectat mecanismul de demontare a telescopului şi atunci... Trebuie să spun că telescopul de pe nava mea nu era un telescop optic obişnuit, ci un telescop aşa-numit de mare viteză, mai bine zis un astrograf. Thessem ştie ce-i asta, iar dumitale am să-ţi explic mai tîrziu. Astrograful fotografia automat, la anumite intervale de timp, cerul, mai exact acea parte a lui înspre care zbura „Căutarea“. Fotografiile erau developate şi puse în albume. Examinînd fără prea mult interes ultimul album (eram cu gîndul la praful negru), am observat deodată ceva... „Căutarea“, după cum ştii, zbura în direcţia lui Sirius. Ei bine, pe una dintre fotografii am văzut că Sirius are o planetă. Dacă în clipa aceea nava ar fi luat foc, eu tot m-aş fi ocupat de planetă! Am readus astrograful în vechea lui poziţie şi...

Mai e oare cazul să-ţi povestesc amănunţit cum am reuşit să fac nişte fotografii mult mărite, cum am calculat cu aproximaţie masa planetei, să-ţi spun că analiza spectrală a arătat prezenţa oxigenului în stare li-

boră în atmosfera acestei planete?... Am uitat cu totul de praful negru. Ai să mă-ntrebi de ce? La urma urmei, ce înseamnă o planetă mai mult?... La data cînd a pornit „Căutarea" spre Sirius, oamenii vizitaseră deja paisprezece sisteme stelare și descoperiseră în total optzeci și nouă de planete. Pe douăsprezece dintre ele s-a constatat că există viață. Pe patru planete viața era reprezentată prin forme de vegetație destul de bine organizate: pe două planete, acoperite cu numeroase mări, trăiau amfibii... Și cu toate că astronauții nu întîlniseră încă ființe înzestrate cu rațiune, descoperirea unei noi planete devenise ceva obișnuit. Asta ai vrut să spui, nu? Ei bine, am să-ți explic cîte ceva. Acum vreo sută de ani, cînd problema vieții pe alte sisteme stelare era discutată numai teoretic, academicianul Fesenkov a emis ipoteza că planetele din sistemele stelelor duble sînt moarte. Pentru ca viața să apară și să se dezvolte, spunea Fesenkov, este necesar ca, în decursul unei perioade îndelungate, condițiile de pe planetă — de pildă, temperatura sau radiația — să fie în general constante. Acest lucru este posibil numai atunci cînd orbita planetei este aproape circulară. Planetele stelelor duble au însă orbite complicate; aci se apropie prea mult de stele, aci se îndepărtează prea mult...

Primele zboruri păreau să confirme ipoteza lui Fesenkov. Planetele stelei duble Alfa Centaurul erau lipsite de viață. S-au dovedit a fi moarte și planetele altor sisteme duble — 61 Lebăda, 60 Krueger, 34 Groombridge... La fiecare zece stele de pe cer, opt sînt duble, iar asta înseamnă că se reduce dintr-o dată de cinci ori probabilitatea existenței vieții pe planetele altor lumi. Firește, dacă Fesenkov are dreptate.

Sirius, înspre care zbura „Căutarea", e, de asemenea, o stea dublă. Dar planeta lui Sirius avea o atmosferă aproximativ cu aceeași densitate și cu aceeași compoziție ca și atmosfera Pămîntului. În orice caz, am găsit oxigen, azot, vapori de apă și urme de bioxid de carbon.

(Continuare în numărul viitor)

Tiparul executat la Combinatul poligrafic „Casa Scînteii"

2012

CLUB COLECȚIA Povestiri ȘTIINȚIFICO-FANTASTICE

cpsf.info

prelucrare
&
editor
Costin Teo Graur

i.m. Pompilu

Au scanat, corectat, prelucrat.

Ceea ce nu au fost în stare redacţiile Ştiinţă şi tehnică
sau cei care au dat să continue CPŞF, au reuşit, cu multă dăruire, muncă şi cheltuială, aceşti entuziaşti.

Lor trebuie să le mulţumim pentru că avem acum posibilitatea să (re)citim legendara Colecţie.

clandher
flash_gordon
evilgheorghe
krokodyliu
progressivefan3
car_deva
coollo
fractalus
panionios
nid68
un anonim (RK)
Gyuri
hunyade
dl. Dan Lăzărescu
Cilly Willy
fizikant
Doru Filip
connieG

(dacă este omis cineva, vă rog un email şi reparăm greşeala)

● SEPTEMBRIE 1963

41 007